

ETHNODESIGN IN THE GLOBAL ART SPACE: TRADITIONS, FUNCTIONS AND PROSPECTS

ЕТНОДИЗАЙН У ГЛОБАЛЬНОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРІ: ТРАДИЦІЇ, ФУНКЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Iлона Syvash¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-536-5-20>

На початку третього тисячоліття глобалізаційні процеси та динамічні соціокультурні трансформації суттєво вплинули на структуру світової культури. Виникнення інформаційного суспільства, розширення міжкультурних контактів і уніфікація способу життя призвели до дуалізації культурного простору: з одного боку, відбувається інтеграція національних традицій у глобальний контекст, а з іншого – виникає загроза втрати етнокультурної самобутності. У відповідь на ці виклики в сучасному мистецтві й дизайні посилюється інтерес до етнічних мотивів, що зумовлює актуальність етнодизайну як мистецького напрямку.

Етнодизайн є не лише засобом естетичного оформлення предметного середовища, а й потужним інструментом збереження й трансляції культурного коду нації. Він сприяє підтримці етнідентичності, адаптуючи традиційні форми до потреб сучасного суспільства. У цьому контексті важливо дослідити його роль у світовому мистецькому просторі, основні функції та перспективи розвитку. У сучасному глобалізованому суспільстві дизайн набуває особливого значення як засіб комунікації та формування культурної ідентичності. Візуальний образ стає універсальною мовою, що забезпечує діалог між різними культурами. Етнодизайн, використовуючи традиційні художні засоби, стає не лише носієм естетичних цінностей, а й важливим елементом культурної семіотики. В умовах стандартизації та масового виробництва етнодизайн виконує роль балансуючого чинника, що поєднує автентичні традиції з сучасними дизайнерськими підходами. Він дозволяє зберегти історичну тяглість культури, водночас інтегруючи її в актуальні мистецькі та технологічні процеси [9].

Розвиток етнодизайну в сучасному мистецтві можна розглядати через призму його ключових функцій: етнідентифікаційна функція – сприяє усвідомленню національної та етнічної приналежності через

¹ Higher Education Institution “Open International University of Human Development “UKRAINE”, Ukraine

використання традиційних мотивів, орнаментів, символів і форм у дизайні; комунікативна функція – забезпечує передачу культурних кодів і етнічної символіки через предметно-просторове середовище; естетична функція – зберігає елементи народного мистецтва, адаптуючи їх до сучасних візуальних тенденцій; функція культурної спадкоємності – забезпечує збереження й розвиток традиційної художньої спадщини через сучасні матеріали та технології; інноваційна функція – інтегрує етнічні мотиви в сучасний дизайн, створюючи нові форми та композиційні рішення.

Етнодизайн базується на принципах традиційності, синкретизму та безперервності відтворення художніх традицій. Водночас він активно використовує інноваційні технології, адаптуючи автентичні художні засоби до сучасних умов. Це дозволяє не лише зберегти культурний спадок, а й зробити його актуальним у глобальному мистецькому просторі.

Дизайнерський продукт, що базується на етнічному джерелі, повинен виконувати такі ключові функції:

- утилітарну – відповідати сучасним стандартам ергономіки, функціональності та зручності у використанні;
- семіотичну – слугувати засобом передачі культурних символів і національних кодів;
- естетичну – сприяти формуванню гармонійного середовища, що відображає етнічні традиції;
- інноваційну – поєднувати традиційні форми з новими матеріалами та технологіями.

На сучасному етапі розвитку мистецтва та дизайну етнодизайн відкриває широкі можливості для творчого осмислення національних традицій. Використання етнічних мотивів у дизайні інтер'єру, одягу, графіки, ландшафтного та промислового дизайну сприяє популяризації народного мистецтва, розширює межі його впливу та інтегрує його в глобальний культурний простір. Однією з важливих перспектив є використання цифрових технологій для реконструкції та збереження етнічних орнаментів і форм. Завдяки 3D-моделюванню, віртуальній та доповненій реальності стає можливим створення інтерактивного досвіду взаємодії з традиційною культурою. Важливим аспектом розвитку етнодизайну є його комерціалізація. Створення брендів, що використовують етнічні мотиви, сприяє збереженню культурного надбання та його поширенню на міжнародному рівні [2].

Етнодизайн відіграє ключову роль у збереженні культурної ідентичності та інтеграції національних традицій у сучасний мистецький простір [1]. Його розвиток сприяє гармонізації взаємодії між глобальними

та локальними культурними процесами, зберігаючи ціннісні орієнтири етнічної самобутності. Етнодизайн може бути важливим інструментом культурної дипломатії, що сприятиме міжнародному обміну традиційними художніми цінностями. Його потенціал полягає в поєднанні автентичних мотивів із сучасними дизайнерськими рішеннями, що забезпечує створення гармонійного та самобутнього мистецького простору.

References:

1. Бакка Т. В. (2019). Етнодизайн як засіб збереження національної ідентичності в умовах глобалізації. *Культурологічний вісник*, (41), 85–91.
2. Гончаренко Т. В. (2020). Етнічні мотиви в сучасному дизайні: традиції та інновації. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Дизайн*, (3), 54–62.
3. Даниленко В. В. (2018). Культурна семіотика в дизайні: проблема традицій та новаторства. *Мистецтвознавчі студії*, (12), 115–123.
4. Забуранна Л. І. (2017). Національна художня традиція в дизайні: від народного мистецтва до сучасних технологій. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, (29), 133–140.
5. Кравченко О. М. (2021). Етнодизайн в сучасному світовому мистецтві: тенденції та перспективи розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Креативний простір»*, (4), 92–101.
6. Лебедева І. О. (2019). Етнодизайн як інструмент збереження нематеріальної культурної спадщини. *Наукові записки Національної академії мистецтв України*, (25), 78–85.
7. Петренко В. П. (2016). Етнокультурна ідентичність у дизайні предметно-просторового середовища. *Дизайн: історія, теорія, практика*, (5), 120–127.
8. Рогачевська О. М. (2022). Глобалізація та її вплив на збереження національної самобутності в мистецтві. *Актуальні проблеми сучасного мистецтва*, (14), 58–66.
9. Сиваш, І. О. (2018). Концептуальні засади етнодизайну в Україні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, (3), 416–420.